

Utkast till lag 21.12.2016:

Kundens valfrihet i fråga om social- och hälsotjänster

Syftet med social- och hälsovårdsreformen är att se till att alla har tillgång till jämlika och moderna social- och hälsotjänster till rimliga kostnader. I fortsättningen kan kunden på ett mångsidigare sätt än förut välja tjänster efter sin egen situation.

Enligt utkastet till valfrihetslag ska kunden ha mångsidigare möjligheter att välja tjänsteproducent jämfört med tidigare. Kunden kan välja vid vilken social- och hälsocentral han eller hon registrerar sig och dessutom välja enhet för munvård. Social- och hälsocentralerna och enheterna inom munvården ska bevilja sina kunder betalsedlar som kan användas för enskilda tjänster hos en tjänsteproducent som kunden valt. Kunden ska dessutom i fråga om de tjänster som produceras av landskapen kunna välja vilket verksamhetsställe, t.ex. sjukhus, han eller hon vill anlita. På basis av landskapets bedömning av servicebehovet kan kunden beviljas en kundsedel eller en personlig budget, och med hjälp av dem väljer kunden tjänsteproducent. Syftet med lagen är att genom valfrihet öka kundens möjligheter att påverka och få vård snabbare samt förbättra tjänsternas kvalitet och kostnadseffektivitet.

Kunden får mångsidigare valmöjligheter

Från och med år 2019 ska kunderna stegvis ges större valfrihet i fråga om social- och hälsotjänsterna. Du får mångsidigare möjligheter att välja producenten av social- och hälsotjänster samt verksamhetsstället när det gäller tjänster som omfattas av valfriheten. Du kan välja en tjänst som tillhandahålls av ett landskapsägt bolag, ett privat företag eller en organisation. Alla har samma kundavgift.

I fråga om tjänster på basnivå kan du välja vilken social- och hälsocentral och enhet inom munvård du anlitar

- I det första skedet ökas kundens valfrihet år 2019 så att du får större frihet att välja vilken social- och hälsocentral du vill anlita för att få vårds- och läkartjänster samt den rådgivning som hör till socialservicen. Avsikten är att social- och hälsocentralerna stegvis ska börja tillhandahålla även specialistläkarmottagningar och kortvariga socialtjänster. Du kan dessutom välja vilken enhet inom munvården du vill anlita när du går till tandläkare eller munhygienist.
- Du kan välja en tjänsteproducent var som helst i Finland. Valfriheten är frivillig. Om du inte vill välja producenten av social- och hälsotjänster själv, hänvisar landskapet dig till en producent.
- Du ska göra en anmälan till landskapet där du anger vilken social- och hälsocentral och enhet inom munvården du har valt. Du kan byta tjänsteproducent tidigast ett år efter det föregående valet.
- Vid behov kan social- och hälsocentralen eller enheten inom munvården hänvisa dig till andra tjänster. Du kan på ett mångsidigare sätt än förut välja tjänster efter din egen situation.

- Tjänsteproducenten kan bevilja dig betalsedlar som du kan använda för enskilda åtgärder hos andra tjänsteproducenter. Du kan till exempel av en läkare vid social- och hälsocentralen få en remiss till fysioterapi och beviljas en betalsedel som du kan använda för att anlita en lämplig fysioterapeut. Du kan välja tjänsteproducenten bland alla de tjänsteproducenter i hela Finland som införts i tillsynsmyndighetens register över tjänsteproducenter.

Du kan få en kundsedel eller en personlig budget

- Om du behöver tjänster som social- och hälsocentralen eller enheten inom munvården inte ansvarar för, hänvisar dessa dig till landskapets tjänster (till exempel till en socialbyrå eller ett sjukhus). Landskapets affärsverk svarar för produktionen av tjänster i landskapet. Landskapets producent av tjänster bedömer din situation och gör upp en kundplan för dig. Beroende på vilken tjänst du behöver får du tjänsten direkt av landskapets sjukhus eller landskapets andra verksamhetsställen eller så kan du få en kundsedel eller en personlig budget för att skaffa den tjänst du behöver. Om du har en kundsedel eller en personlig budget kan du välja tjänsteproducenten bland alla de tjänsteproducenter i hela Finland som införts i tillsynsmyndighetens register över tjänsteproducenter.
 - Landskapet bestämmer vilka tjänster du kan få med kundsedeln efter att ditt behov av tjänster har bedömts. Du kan använda kundsedeln i hela landet.
 - Som klient inom äldreomsorgen och handikappservicen kan du få en personlig budget. Då kan du själv välja varifrån du skaffar de tjänster som omfattas av budgeten som uppgjorts utifrån kundplanen. På detta sätt kan du välja tjänsterna efter din personliga situation. En personlig budget gäller antingen för viss tid eller tills vidare.
- Du kan vägra att ta emot en kundsedel eller en personlig budget, och i detta fall svarar landskapets affärsverk på annat sätt för produktionen av de social- och hälsotjänster du behöver.
- Webbtjänster, kundrådgivare och servicehandledare handleder dig i valet av lämpliga tjänster.
- När det gäller minderåriga kunder väljs tjänsteproducenten av vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för barnet. Ett barn som fyllt 12 år får själv välja tjänsteproducenten, om han eller hon med hänsyn till ålder och utvecklingsnivå kan fatta beslut om sin vård och omsorg själv.
- I framtiden ska antalet tjänster som omfattas av valfrihet ökas.

Så här använder du andra social- och hälsotjänster

Social- och hälsotjänster som inte hör till social- och hälsocentralerna och enheterna inom munvården, som svarar för de tjänster som omfattas av valfrihet, produceras av verksamhetsställena för landskapets affärsverk. Kundens valfrihet gäller även de tjänster som produceras av landskapets affärsverk. I fråga om de tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar kan du välja inom hela Finland vilket verksamhetsställe (t.ex. sjukhus eller enhet inom socialvården) du vill anlita. Du kan till exempel välja vilket sjukhus du anlitar för en icke-brådskande operation. Den remitterande läkaren kan hjälpa dig i valet av lämplig vårdenheter. Om du inte själv vill välja vilket verksamhetsställe du anlitar, hänvisar landskapet dig till det närmaste verksamhetsstället.

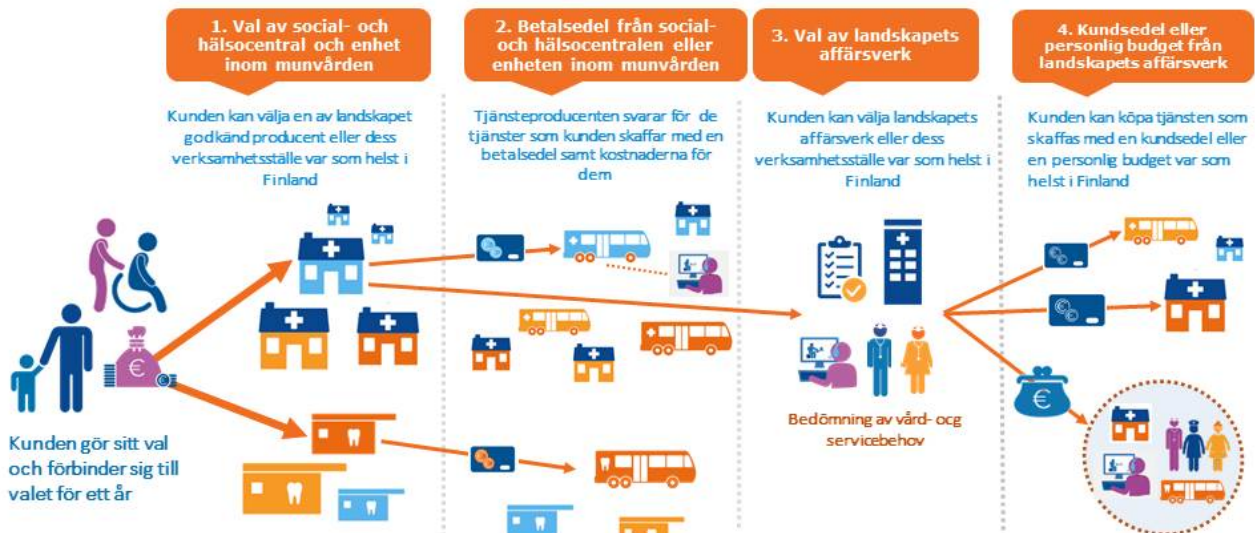
Valfriheten i fråga om de tjänster som produceras av landskapet gäller dock inte skolhälsovården. Skolhälsovårdens tjänster bestäms enligt var skolan ligger.

Brådskande vård ges vid jourmottagningar och sjukhus på samma sätt som tidigare.

På motsvarande sätt kommer det även i fortsättningen att finnas företagshälsovård som bekostas av arbetsgivaren samt privata social- och hälsotjänster som kunden betalar själv. Efter en övergångsperiod betalas det inte längre sjukförsäkringsersättning för sådana privata hälsotjänster som inte omfattas av valfriheten.

Stegvisa val i olika livssituationer

Landskapet bär helhetsansvaret för tjänsterna. Social- och hälsocentralerna och enheterna inom munvården svarar för att de tjänster som omfattas av valfrihet förverkligas.

Utkast till lag om klientens valfrihet 21.12.2016

Landskapet ordnar de social- och hälsotjänster som finansieras med skattemedel

- Social- och hälsovårdsreformen innebär att ordnandet av social- och hälsovård och produktionen av tjänster skiljs åt. Landskapet har organiseringsansvaret för de social- och hälsotjänster som finansieras med offentliga medel inom landskapet. Landskapet får finansieringen av staten, men beslutar självständigt om hur det använder medlen.
- Landskapet kan producera tjänster själv eller köpa dem från privata företag och organisationer. När det gäller tjänster som landskapet producerar själv, ska det skiljas mellan tjänster som produceras av landskapets affärsverk och tjänster som produceras av landskapets dotterbolag. Tjänster som

omfattas av valfrihet produceras av tjänsteproducenter inom den privata och den tredje sektorn samt av bolag som ägs av landskapet.

- Landskapet svarar för att invånarna får de tjänster som de behöver och att de tjänster som produceras av olika tjänsteproducenter bildar en smidig och effektiv helhet.
- Landskapet konkurrensutsätter inte de tjänster som omfattas av valfrihet. Landskapet fastställer de kriterier som tjänsteproducenterna måste uppfylla. Landskapet ingår också avtalen med tjänsteproducenterna. Landskapet för en offentlig förteckning över tjänsteproducenterna och övervakar deras verksamhet.
- I servicestrategin fastställer landskapet också mål för minimimängden tjänster som ska upphandlas av privata producenter av social- och hälsotjänster. Landskapet kan tillhandahålla tjänster som omfattas av valfrihet i större utsträckning än vad som förutsätts i lag.
- Landskapet ska informera invånarna om deras rättigheter och förmåner samt om användningen av social- och hälsotjänster. Landskapet ska se till att invånarna har tillgång till tillräcklig information för att de ska kunna välja producenten av social- och hälsotjänster.
- Landskapet fattar i enlighet med lagstiftningen beslut om finansieringen för tjänsteproducenterna. Social- och hälsocentralerna och enheterna inom munvården, som producerar tjänster som omfattas av valfrihet, ska få en fast ersättning baserad på det antal klienter som har valt dem som tjänsteproducent och vid behov på kundernas välfärdsrisk. Ersättningen ska kompletteras med bonusar som betalas ut på basis av hur väl vården och servicen lyckats och med sanktioner i anslutning till dåliga resultat. I fråga om vissa tjänster kunde man också delvis använda sig av prestationsbaserade ersättningar.
- Landskapet är registeransvarigt när det gäller klient- och patientuppgifter inom social- och hälsovården. Alla tjänsteproducenter måste vara anslutna till Kanta-tjänsterna, dvs. informationssystemtjänsterna för klient- och patientuppgifter. Via Kanta-tjänsterna har tjänsteproducenten tillgång till kundens klient- och patientuppgifter i den utsträckning dessa behövs för att tillhandahålla tjänsten i fråga.

Produktionen av landskapets tjänster har delats upp i landskapets affärsverk och landskapsägda bolag

- Social- och hälsotjänster som inte hör till social- och hälsocentralerna och enheterna inom munvården, som svarar för de tjänster som omfattas av valfrihet, produceras av landskapets affärsverk. Affärsverket kan producera tjänsterna själv eller konkurrensutsätta dem och skaffa dem som s.k. köpta tjänster. Till dessa tjänster hör bland annat det mesta av socialservicen, olika screeningundersökningar, skolhälsovården, krävande specialiserad sjukvård och omfattande jour.
- Om landskapets affärsverk tillhandahåller även sådana social- och hälsotjänster som omfattas av valfrihet, ska verksamheten till denna del bolagiseras.
- Landskapets affärsverk bedömer kundens servicebehov i sådant fall att social- och hälsocentralen eller enheten inom munvården inte har tillräckliga resurser att sköta kundens behov. Landskapets

tjänsteproducent kan bevilja kunden en kundsedel eller en personlig budget för att skaffa tjänsten. Kunden kan också av affärsverkets verksamhetsställen få de tjänster som inte omfattas av valfrihet.

- Landskapets affärsverk fattar myndighetsbeslut.
- Landskapets affärsverk ser till att de tjänster det producerar samordnas med de tjänster som produceras av tjänsteproducenter inom den privata och den tredje sektorn.

Tjänster som omfattas av valfrihet produceras av bolag som ägs av landskapet, företag och organisationer

- Social- och hälsotjänster som omfattas av valfrihet tillhandahålls av bolag som ägs av landskapet, privata företag och aktörer inom den tredje sektorn, såsom organisationer och stiftelser.
- Landskapet ska godkänna och ingå avtal med de tjänsteproducenter som kan väljas direkt. Alla aktörer som uppfyller kriterierna och som registrerat sig kan anmäla sig som producenter. När det gäller sjukhusservice och högspecialiserad socialservice ska producenterna vara ackrediterade enligt internationella standarder.
- Kunden kan direkt välja social- och hälsocentralen, enheten inom munvården och enligt landskapets beslut eventuellt även andra tjänster. Producenten av dessa tjänster kan producera tjänsterna själv, genom att skapa avtalsbaserade nätverk med andra producenter, genom att skaffa tjänsterna från en annan tjänsteproducent eller genom att bevilja kunden en betalsedel, med vilken kunden själv kan välja tjänsteproducenten. Också i detta fall ska tjänsteproducenten som kan väljas direkt (social- och hälsocentralen eller enheten inom munvården) svara för kundens samlade service.
- Tjänsteproducenten ska i det allmänna datanätet meddela de uppgifter som krävs enligt lagen. Producenterna ska i anmälningsordning ta emot alla som anmäler sig som kunder, om inte det maximala antalet kunder har uppnåtts.
- Tjänsteproducenten ska på förhand underrätta landskapet om ändringar i tjänsteproduktionen.
- En tjänsteproducent som kan väljas direkt (social- och hälsocentralen eller enheten inom munvården) ska inom sitt verksamhetsområde samarbeta med landskapet och kommunen för att främja hälsa och välfärd.
- En producent som tillhandahåller tjänster som kan köpas med betalsedlar ska på webben publicera aktuella uppgifter om dessa tjänster och väntetiderna för tjänsterna.
- Tjänsteproducenten svarar för de brister som förekommer i tjänsteproduktionen samt för åtgärdandet av dessa brister på egen bekostnad.
- Genom den nya lagen om produktion av social- och hälsotjänster ska det föreskrivas om rätten att producera social- och hälsotjänster. Genom lagen vill man säkerställa patienternas och klienternas säkerhet samt tjänster av hög kvalitet.

Valfriheten ökas stegvis

Förslaget till en ny valfrihetslag ska överlämnas till riksdagen för behandling under våren 2017. Lagen avses träda i kraft vid ingången av år 2019 då landskapen ska börja ordna social- och hälsotjänsterna. Reformen ska genomföras i två etapper. I den första etappen åren 2019–2020 ska landskapen förbättra tillgången till vård på basnivå genom tjänster som kunden direkt kan välja. I den andra etappen åren 2021–2022 ska landskapen utöka utbudet av tjänster som omfattas av valfrihet. Då kan det möjligtvis inrättas social- och hälsocentraler med ett omfattande tjänsteutbud. Valfriheten införs fullt ut den 1 januari 2023.

Ytterligare information

Tuomas Pöysti, projektchef, understatssekreterare, SHM och FM, tfn 02951 63012

Outi Antila, överdirektör, SHM, tfn 0295 163 164

Kirsi Varhila, överdirektör, SHM, tfn 0295 163 338

alueuudistus.fi

Lisätietoa

Projektijohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p. 02951 63012

regionreformen.fi